

Işine jür kişi /hekaýa

Category: Hekaýalar,Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Işine jür kişi /hekaýa

IŞINE JÜR KİŞİ

Kolhozyň zähmet buhgalteri Hümmet aga dünýäni unudana meñzeýärdi, ince, uzyn barmaklary çot düwmejiklerini göze ilmez derejede ikiýana kakýar. Şonuň üçin ol gapydan mylaýym ýylgyryp giren maşinistka gyzyň geleninem duýmady. Gyz eýýäm onuň adyny ikinji gezek tutdy:

- Hümmet aga...
- Häh, näme gyzym? Yaşuly süýji ukydaka gara basyp oýanan şekilli hopugyp, sägindi. Äýnegi señriginden aşak gaçaýjak ýaly, ony saklap, aljyraňny halda gyzyň yüzüne soragly nazaryny dikdi.
- Başlyk çağyrýa. – Ol jogaba-da garaşman, yzyna öwrüldi. Hümmet aganyň kalby gozgalaň tapdy: "Başlyk çağyrýan bolsa, ýonelige däldir. Eýýäm ikinji aýdyr çopanlaryň zähmet haky wedomostda işlegsiz. Belki, şonuň üçin, çopanlar şikaýat edendirler. Şikaýat etseler olar mamla. Yöne menem günükär däl. Sebäbimi? Jemgyýetçilik ýumşunyň köplüğinden öz işini amal edip bolanok". Yaşuly biraz janlandı, emma papkasyny goltugyna alyp, uzyn göwresini egibräk başlygyň kabinetine girende, bady gaçdy. Ýogsam, ýaş başlyk ony mähirli garşylady. Turup görüşdi, hal ýagdaýyny soraşdy. Onsoň gülümjiremesini goýup, çynlakaý görnüşe geçdi. Hümmet aga gapydan giren mahaly başlyk bilen nazary kaklyşanda göwnüniň aldamandygyna ýene bir gezek göz ýetirdi. Ya käýejek, ýa-da öz işinden başga ýumuş buýurjak.
- Hümmet aga, öň näçe jemgyýetçilik ýumşuň bar?
- Sekize ýetýändir.
- Aý, goýa?! – Başlyk geň galýanlygyny gizläbem durmady. Gaşlaryny bürüşdirip, az-kem egildi: – Hany, aýt.
- "Bilim" jemgyýetiniň hem-de halk kontrolllygy toparynyň

başlygy.

- Iki. – Başlyk barmak basyp sanap başlady.
- Partiýa guramasynyň sekretarynyň, profsoýuzyň başlygynyň orunbasary, oba Sowetiniň býujet komissiýasynyň başlygy, "Maldarçylyk" diwar gazetiniň redaktory şeýle hem mekdepde ata-eneler komitetiniň...
- Besdir, – Başlyk turup, iki baka gezmeledi: – Be-e, neme-le, Hümmet aga, raýondan jaň edip durlar. Şol ýerde jemgyýetçilik ýumşuna ilgezik bir ýaşuly bar diýip. Gaýrat et, oglanlar-da kömek ederler. Sen şu günden beýlæk DOSAAF guramasynyňam başlygy.

Hümmet aga agzyny açyp, bir zat aýtmak isledi. Emma başlyk "gürrüň gutardy" diýen manyda oňa gapyny görkezdi. Ýaşuly entirekläp çykyp gaýtdy. Ol ýerine gelip, ýene-de çot düwnejiklerine barmaklaryny degirdi. Düwnejikler weli, hereket edibermediler. Sebäbi Hümmet aganyň eli birhowa doňup galypdy. Näme üçin, oňa jemgyýetçilik ýumşuny eňterip durlar? Olam jyňkyny çykaran, buýrulan zada ýumlugup ýör. Munuň sebäbini bilmek ýaşulynyň özüne kyn däl. Onuň-da etsem-petsemi bar. Basym pensiýa çykýar. Şonda dabaraly ýygnak geçiiriler. Muny önräk başlyk-da ýaňzytdy. Özem uly toý tutar. Bulary gazanmak üçin jemgyýetçilik ýumuşlaryny bitireniň zyýany degmez. Aý, kim bilýä, göwünlerini aldap ýörseň, kollektiviň arasynda alyp galmaklaram mümkün. Onuň entegem işläsi gelýär. Aslynda-da Hümmet aga polady ýumşak adam. Kolhozyň hasapçylyk içinde är ömrünü geçirip barýa. Bimaza bolsa, yüz edarada çay sowadardy. Şeý-le. Onsoň-da hasap işi çopançylykdän-a ýeňil. Onuň ýaşytdaşy Sylap aga hemise düzde, öye seýrek gelýä. Ol çopan. Jemgyýetçilik ýumşuny edeýin diýse-de, mümkünçiliği ýok. Onsoň Hümmet aga etmän, kim etsin ýumuşlar. Ýaşlara-da indi öwretmeli. Bularyň içinde protokol ýazyp bilyänlerem az. Biri elini egnine goýup, yralady:

- Hümmet aga...
- Häh! – Ýaşuly tisginjiredi. Görse, baş buhgalter ýyljyraklap dur: – Gulluk, oglum.
- Başlyg-a gitdi. Baggoýnumyň iými tükendi, sklada barjak, soraýsalar ýaňyja gitdi diýeweri. Ýaşuly öň bu hili ýumşa

werdiş bolmaga çemeli, diňe baş atdy. Baş buhgalterden soň, kolhozyň ykdysatçysy we partiýa guramasynyň sekretary gelip:

– Hümmet aga, öňňinki partiýa guramasynyň ýygnagynyň protokolyny öyläne ýetişdirlsene. Onsoň diwar gazetiňem ertire çenli taýýarlamaly. Gaýrat et! – Ykdysatçy müýnsiz halda ýylgyrdu: – Mellek ýerimi agdarjak, sorasalar...

Ýaşuly ol sözünü soňlamanka başyny yrady. Soňra: "Indi kom gelerkä?" diýýän şekilinde gapa seretdi. Jaýa mehanizasiýa buhgalteri bolan ýaş ýigit girdi:

– Ýaşuly, men-ä köp işledim, kelläm güwläp dur. Klubda billiard oýnajak, idäp gelseler...

Hümmet aga diňe gözlerini açyp ýumdy. Nobat kolhozyň zootehnigi we profsoýuz guramasynyň başlygyna ýetdi:

– Hümmet aga, gaýrat et-de, profsoýuz guramasy üçin protokol ýazyp bersene. Ertire ýetişse, bolany. Özüm hazır mal üstüne gitjek.

Ýaşuly profkomyň başlygyny ilkinji gezek görýän ýaly, başdan aýak synlady. Geñirgendi. Küleje murty gymyldap-gymyldap gitdi. Muny garşysyndaky gördü. Öz gezeginde olam geñirgendi. Ýaşuly näme üçin boýun towlajak bolýarka? Taryna kakyp görmeli. Ol güles-halas etdi:

– Gerek maglumatlary aýdaýyn: ýygnaga gatnaşmaly ýüz adam.

Gatnaşan togsan dokuz. Meselesi...

– Saklan han ogul, bi ýygnak haçan boldy?

– Düýn.

– Menem orunbasaryň, habarym ýok-la.

– Ýaşuly adamdyr, azar bermäýin diýdim. Eşitdiň-ä, gatnaşmadyk bir adam. Olam sen. Hümmet aga ör turanyny bilmän galdy. Gürründeşi gaýra çekildi.

– Sen Hümmet Mergenüfi entek-entek tanaňok. Bolmadyk ýygnagyň protokolyny ýazjak. Fakt! ~ Ýaşuly lampa aşak oturdy. Profkomyň başlygy nägile halda gapa ýoneldi. Näme üçindir, muňa ýüregi awan Hümmet aga: ~ Han ogul, Hümmet agaňyz heniz adamyň ýüzüne urmandy. Ýone galplyk edip biljek däl. Ýygnagy geçir, protokoly-onnoň ýazaýyn – diýip galdy. Soňra: "Ind-ä, sowulsan bolsalar gerek" diýip, barmagyny çot düwnejigine yetirdi. Onýanca mylaýym ýylgyryp, maşinistka gyz içeri girdi.

Hümmet aga: "Be-e, bu biraz eglenýärdi-le. Bu gün näme ýumşy çykdyka?" diýip, içini gepletdi. Onsoñ ertirden bäri ilkinji gezek ýylgyrdu.

- Näme ýumuş keýgim?
 - Magazine köýneklik mata gelipdir. Sorasalar...
 - Gidiber, gyzym. Ýaşuly birhowa dymdy. Telefona seretdi. Indi bu-da jyňňyrdap başlamalydyr. Göwni ony aldamady: "Jyň-ňyr-r - jyňň-ňyr-r-r..." Ol trubkany galdyrdu: – Allo! Allo! Diňleýän.
 - Kolhozmy?
 - Hawa.
 - Başlyk kabinetinde ýok eken. Zerur gerekdi.
 - Ýaňyja-da bardy. Mal üstüne giden bolmasa... Näme hyzmat?
 - Hümmet Mergenüf.
 - Hä, Hümmet agamy? Salawmaleýkim.
 - Waleýkimässalam. Nireden?
 - RAP0-dan. Hümmet aga, "Ýylanly" öri meýdanynda kolhozyň bir süri toklusy iki gün bäri suwsuz diýyä. Oňa suw getirýän maşyn ýolda döwlüpdır. Derebine suwly maşyn ugratmaly.
 - Bä-ä, şofýorlar etmeli işlerine irden gidendirler. Biri-de galan däldir.
 - Gaýrat et, Hümmet aga. Ses kesildi. Hümmet aga kolhozyň dispetçeriniň telefon nomerine aýlady:
 - Hym, ogul, şofýorlaryň hemmesi işe gitdimi?
 - Biri bar. "Bugdaýlydaka" suw äkitjek bolup dur. – Süri düýn suw içendir. Özem ene goýundyr. Çydar. "Ýylanla" suw äkitmeli. Toklular iki gün suwsuz diýyä.
 - Başlygyň buýrugyny niçik üýtgederis!
 - RAP0-dan jaň etdiler. Buýrugy ýagdaýa görä üýtgedibermelidir. Başlyk bilen soñ özüm gürleşerin. Ýaşulynyň trubkany goýaryna mähetdel, telefon ýene jyňňyrdady:
 - Allo, diňleýän!
 - Hümmet agamy?
 - Hawa.
 - Ýaşuly, öylän oba Sowetine gelip git, işjagaz bar.
 - Wagt tapsam.
 - Gaýrat et, Hümmet aga, köp eglemeris.
- Hümmet aga "telefonsakça" meñzeýärdi. Raýondan ýene-de dört-

bäş edaradan jaň geldi. Olar kolhozdan gerekli adamlaryny tapmangoňlar, Hümmet aga ýumuş bilen ýüzlenýärdiler: kimsi bir aýyň dowamyn daky mallaryň ölüm-ýitiminiň näçeliginı, ot-iýmiň hasabyny, gurluşyk brigadasyna degişli zatlary... soraýardylar. Bu maglumatlary bermek zähmet buhgalterine degişli bolmasa-da, ýaşuly öň bilip goýýardy. Birden oglanlar edarada ýokka sorasalar gerek bolar diýip. Şonuň üçin oña degişip, "kolhoz ensiklopediýasy-da" diýýär. Ol şu zeýilli ýumuşlardan günorta čenli işläp bilmedi. Çaý-nahara gitmek üçin turjak bolanda telefon ýene jyňňyrdady. Ýaşuly bu gezek oña seňrigini ýygyryp, leji çykan halda seretdi-de, trubkany göwünsiz galdyrdy.

– Hümmet agamy?

– Bä, ýaşuly ~ çaý-nahara çykmansyňaýt. Birigün raýonda halk kontrolllygy toparynyň ýygnagy boljak. Şonda seň sargylaryň ýerine ýetirilişi barada doklad bilen çykyş etmeli. Gaýrat etde, taýýarlan. Ol trubkany şarkyldadyp ýerinde goýdy. "Beýle etmek telek bolaýmasyn" diýip bir howa telefona äñetdi-de öýüne gaýtdy. Hümmet aga günortanlyk çaý-naharyny edindi, soňra partiýa guramasynyň sekretarynyň buýran protokolyny ýazdy.

...Oba Sowetinde ony iş mahaly gutarýança sakladylar. Ýaşuly ýitirilen wagtyň öwezini almak üçin, iş ýerine gelip, ýassyna čenli özüne zor salyp işledi. Gözleriniň öni garaňkyrap ugransoň, öýüne gaýtdy. Gelse, ikinji klasda okaýan agtyjagy ırkiljiräp otyr.

– Serdar janyň garaşyp-garaşyp gözleri ýolda galdy. Soňky döwürde öýüne myhman. Asyl ýigit mahalyň beýle däldiň-le? – diýip keýwanasy iñirdedi. Ýaşuly agtygynyň ýüpek ýaly mele saçjagazyny sypady. Birbada ýadawlygy süňňünden çykdy. Çaý başynda öý iş berlen meseläni çözäge synandy. Agtygy şonuň üçinem garaşypdy. Ýöne mesele önküler ýaly ýuzugra çözdürmedи. Hümmet aga çaýyň täsirindenmi ýa-da meseläniň berýän hupbatyndanmy çygjardy. "Bujagazlara dagy çylşyrymly iş bermeli däl ahyry. Iki amal bilen çözülýän sada meseleler ýeterlik. Täzeçe usul diýibem bir zat tapypdyrlar. Biziň weli, bireýýäm dört amaly öwrenenimiz" diýip, içinden

magaryfçylardanam nägile boldy. Onuň boş wagty ýazdy. Her hal meseläni işläp, agtyjagyny begendirdi. Hümmet aga surat çekmek bilen gyzyklanýan uly agtygynyň birine diwar gazetiniň bezeg işlerini tabşyrdy. Özi baş-alty adamyň adyna makalalary ýazmaga girişdi. Onuň köp wagtyny baş makala aldy. Käbirleriniň edişi ýaly, muny gazetlerden göçüräymeli weli, beýtmäge zanny halal adamyň eli barmady. Ahyry ony-da gutardy. Gaýta-gaýta pallaýan suratçy agtygyna gitmäge rugsat berdi. Gije ýarymy geçende, gözlerini owkalap gelen aýaly:

– Cyrany ölçürmän uklansyň öýtdüm dädesi. Sen indiden soň dessan dagy ýazan bolaýma? – diýip, yzyna ýumlukdy. Hümmet aga diwar gazetini, raýon halk kontrolllygy komitetiniň başlygynyň aýdan dokladyny ýazyp bolanda, horazlar gygyryp başladylar. Ol ýerine geçmän irkildi. Biraz gözüniň awusyny alyp oýandy-da, endigi boýunça, düyesini sagdyrdy, suwa ýakdy. Onsoň goňşy aýal geldi:

– Hümmet aga, işe gitmänkäň, baggoýnumy soýup bersene – diýdi. Yaşuly sergun howa-da bag goýny şakga-şukga pudarlady. Goňsusy:

– Ynhajykga, bagyr-öýkeni gowraýyn. Iýip git diýene-de garaşmady. Onuň aýagy ýeňil gopýardy. Gijeki argynlygy-da unutdy. Sebäbi oglanylaryň hemmesiniň haýyşyny berjaý edipdi. Şu-da oña ganat bekledýärdi. İşe baranynda, başlyk jaýyna çagyryp, oña gazaply darady:

– Bi, näme boldugy, Hümmet aga? Çopanlaryň, gurluşyk birgadasynda işleýänleriň zähmet haky gjikdirilýär. Günortana çenli ýetişdir, ýogsa-da, prawleniye çlenlerini çagyryp käýinç yqlan etjek.

Çabganyň astynda sülümmaý ezilene meňzeş ýaşuly jaýyna gelip, oturgyja özünü bat bilen goýberdi. Sebäbi kolhoz başlygynyň beren puryjasyna elektrik hasaplaýy maşyn bolaýmasaň, yetişmek mümkün däldi.

1982-1986 ý.

Annatagan NURGELDIÝEW

Hekaýalar